

■ De Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap ■

Reparatie in het rechtspersonenrecht (I)

Inleiding

Bekrachtiging is één van de tovermiddelen die, zoals hierna in dit artikel zal blijken, ook in het rechtspersonenrecht hun werking kunnen doen¹. Het was voor mij zeer verrassend om te ontdekken dat er zoveel mogelijkheden zijn om gebreken die in het rechtspersonenrecht voor kunnen komen, te helen. Ik hoop dat de notariële practicist dezelfde ervaring zal hebben bij het lezen van dit artikel en dat deze zijn/haar voordeel hiermee kan doen in een, naar ik hoop, zo beperkt mogelijk aantal gevallen.

Hieronder wordt een aantal gebreken in het rechtspersonenrecht behandeld, welke naar mijn mening in de notariële praktijk voor kunnen komen. Dit is zeker (helaas) geen limitatieve opsomming. Voordat we toekomen aan de behandeling van deze gebreken en hun reparatie, zullen hieronder eerst de door de wetgever aangereikte reparatiemiddelen worden genoemd. Hun werking zal blijken in de daaropvolgende paragraaf.

Relevante wetsartikelen

Behalve in Boek 3 BW worden ook in Boek 2 BW middelen aangereikt om gebreken te repareren. Wanneer het betreft nietige besluiten en rechtshandelingen is sprake van bekrachtiging. Bij vernietigbare besluiten en rechtshandelingen wordt gesproken over bevestiging.

Besluiten zijn nietig:

- a. omdat inhoud of strekking in strijd is met de wet of de statuten, tenzij uit de wet iets anders voortvloeit (art. 2:14 lid 1 BW);
- b. wegens strijd met de wettelijke of statutaire bepalingen die de relatieve bevoegdheid van de verschillende organen regelen;
- c. wegens het ontbreken van een door de wet of de statuten voorafgaande handeling van of mededeling aan een ander dan het orgaan dat het besluit heeft genomen (art. 2:14 lid 2 BW);
- d. wegens strijd met andere fundamentele totstandkomingsvoorschriften (vereiste meerderheid, quorum);
- e. wegens strijd met de goede zeden of de openbare orde (art. 3:40 BW).

Een besluit is vernietigbaar:

- a. wegens strijd met de wettelijke of statutaire bepalingen die het totstandkomen van besluiten regelen (art. 2:15 lid 1 sub a. BW);
- b. wegens strijd met de redelijkheid en billijkheid die door art. 2:8 BW wordt geëist (art. 2:15 lid 1 sub b. BW);
- c. wegens strijd met een reglement (art. 2:15 lid 1 sub c. BW);
- d. wegens een wilsgebrek (art. 3:44 jo. 59 BW, art. 6:228 jo. 2:16 BW) of wegens benadeling van schuldeisers (art. 3:45 jo. 59 BW, art. 42 e.v. Fw).

¹. In dit artikel zal niet behandeld worden de bekrachtiging door de vennootschap van rechtshandelingen, welke zijn verricht namens de op te richten vennootschap (art. 2:93/203 BW). Dit artikel is in het bijzonder gericht op b.v.'s en n.v.'s.

De volgende reparatiebepalingen zijn voor de hierna te behandelen gevallen van belang:

- Artikel 2:7 BW.

Een door een rechtspersoon verrichte rechtshandeling is vernietigbaar, indien daardoor het doel werd overschreden en de wederpartij dit wist of zonder eigen onderzoek moest weten; slechts de rechtspersoon kan een beroep op deze grond tot vernietiging doen.

- Artikel 2:14 lid 2 BW.

In dit artikel wordt bepaald, dat indien een besluit nietig is, omdat het is genomen ondanks het ontbreken van een door de wet of de statuten voorgeschreven voorafgaande handeling van of mededeling aan een ander dan het orgaan dat het besluit heeft genomen, dan kan het door die ander worden bekrachtigd. Is voor de ontbrekende handeling een vereiste gesteld, dan geldt dat ook voor de bekrachtiging.

- Artikel 2:15 lid 6 BW.

Een besluit dat vernietigbaar is op grond van lid 1 onder a. van dit artikel (zie hierboven), kan door een daartoe strekkend besluit worden bevestigd; voor dit besluit gelden dezelfde vereisten als voor het te bevestigen besluit.

- Artikel 2:16 lid 2 BW.

Ingevolge dit artikel kan de nietigheid of vernietiging van een besluit dat een rechtshandeling van de rechtspersoon is, die tot een wederpartij is gericht, of welk besluit een vereiste is voor de geldigheid van zulk een rechtshandeling, niet aan die wederpartij worden tegengeworpen, indien deze het gebrek dat aan het besluit kleefde, kende noch behoefde te kennen. Niettemin kan de nietigheid of vernietiging van een besluit tot benoeming van een bestuurder of een commissaris aan de benoemde worden tegengeworpen; de rechtspersoon vergoedt echter diens schade, indien hij het gebrek in het besluit kende noch behoefde te kennen.

- Artikel 3:55 BW.

De bevoegdheid om ter vernietiging van een rechtshandeling een beroep op een vernietigingsgrond te doen vervalt, wanneer hij aan wie deze bevoegdheid toekomt, de rechtshandeling heeft bevestigd, nadat de verjaringstermijn terzake van de rechtsvordering tot vernietiging op die grond een aanvang heeft genomen.

- Artikel 3:58 BW.

Wanneer eerst na het verrichten van een rechtshandeling een voor haar geldigheid gesteld wettelijk vereiste wordt vervuld, maar alle onmiddellijk belanghebbenden die zich op dit gebrek hadden kunnen beroepen, in de tussen de handeling en de vervulling van het vereiste liggende tijdsruimte de handeling als geldig hebben aangemerkt, is daarmee de rechtshandeling bekrachtigd.

Het voorgaande is niet van toepassing op het geval dat een rechtshandeling nietig is als gevolg van handelingsonbekwaamheid van degene die haar heeft verricht en deze vervolgens handelingsbekwaam wordt. Inmiddels verkregen rechten van derden behoeven aan bekrachtiging niet in de weg te staan, mits zij worden geëerbiedigd.

Bekrachtiging lijkt niet toepasbaar op nietigheid van een rechtshandeling die in strijd is met de wet of de

openbare orde (art. 3:40 BW).

- Artikel 3:69 BW.

Wanneer iemand zonder daartoe bevoegd te zijn als gevolmachtigde in naam van een ander heeft gehandeld, kan laatstgenoemde de rechtshandeling bekrachtigen en haar daardoor hetzelfde gevolg verschaffen, als zou zijn ingetreden wanneer zij krachtens een volmacht was verricht.

Is voor het verlenen van een volmacht tot de rechtshandeling een bepaalde vorm vereist, dan geldt voor de bekrachtiging hetzelfde vereiste.

Een bekrachtiging heeft geen gevolg, indien op het tijdstip waarop zij is geschiedt, de wederpartij reeds heeft te kennen gegeven dat zij de handeling wegens het ontbreken van de volmacht als ongeldig beschouwt, tenzij de wederpartij op het tijdstip dat zij handelde heeft begrepen of onder de gegeven omstandigheden redelijkerwijs heeft moeten begrijpen dat geen toereikende volmacht was verleend.

Voor de levering van aandelen op naam zijn de volgende reparatiebepalingen van belang.

- Artikel 3:88 BW.

Ondanks onbevoegdheid van de vervreemder - welke onbevoegdheid niet het gevolg is van onbevoegdheid van de toenmalige vervreemder, maar het gevolg van een andere oorzaak van de ongeldigheid van een vroegere overdracht - is de levering aan een verkrijger te goeder trouw geldig.

- Artikel III lid 5 Overgangsbepalingen van de wettelijke regeling inzake uitgifte en levering van (beperkte rechten op) aandelen op naam (i.w.t. 1 januari 1993).

Op het tijdstip van het inwerkingtreden van de wet wordt een aandeel in een naamloze of besloten vennootschap of een beperkt recht daarop verkregen, indien alsdan is voldaan aan de voorschriften van de artikelen 86 lid 1 en 196 lid 1 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, en dat aandeel of recht niet reeds voordien op grond van de toen geldende tekst van dat artikel was geleverd.

- Artikel III lid 7, eerst volzin van bovengenoemde Overgangsbepaling.

Op een gebrek in de levering van een recht op een aandeel op naam die vóór het in werking treden van deze wet heeft plaatsgehad kan geen beroep worden gedaan, indien na de levering vijf jaar zijn verstreken en de vennootschap de levering gedurende dat tijdvak als geldig heeft aanvaard.

- Artikel III lid 7, tweede volzin van bovengenoemde Overgangsbepaling.

Hetzelfde geldt voor een beroep op de onbevoegdheid van de vervreemder van het aandeel welke de verkrijger niet kende of behoefde te kennen, voorzover lid 6 (waarin terugwerkende kracht wordt verleend aan artikel 3:88 BW (WB)) daarop niet van toepassing is.

Tot zover de relevante reparatiebepalingen. Hiernaar zal worden verwezen bij de hieronder te behandelen gevallen.

(wordt vervolgd)

Mr W. Bosse*

* Kandidaat-notaris te Amstelveen.